

TỔNG HỢP BIỂN ĐÔNG TUẦN QUA

(từ 8/10 đến 14/10/2012)

- Trung Quốc lập phòng khí tượng ở Hoàng Sa
- Trung Quốc đẩy mạnh du lịch ở Hoàng Sa
- Việt Nam yêu cầu Trung Quốc tôn trọng chủ quyền
- Nhật Bản - Campuchia bàn về tranh chấp trên biển
- Tàu sân bay USS George Washington thăm Malaysia
- Mỹ, Philippines tập trận chung Phiblex 2013

Động thái của các quốc gia

+ *Trung Quốc:*

Trung Quốc lập phòng khí tượng ở Hoàng Sa.

Phòng khí tượng của cái gọi là "thành phố Tam Sa" ngày 8/10 đã chính thức được thành lập tại đảo Phú Lâm, thuộc quần đảo Hoàng Sa của Việt Nam. Cục Khí tượng Trung Quốc nói phòng khí tượng của "thành phố Tam Sa" có nhiệm vụ theo dõi nhiệt độ, thời tiết, quan trắc bầu trời, mặt đất, radar, bức xạ mặt trời, tia cực tím, định vị chớp v.v.. "Thành phố Tam Sa" do Trung Quốc thành lập hồi tháng 7 năm nay hiện có 14 trạm theo dõi thời tiết tự động và 2 radar khí tượng.

Trung Quốc đẩy mạnh du lịch ở Hoàng Sa.

Giới chức tỉnh Hải Nam, Trung Quốc đang xúc tiến mở tuyến du lịch phi pháp từ Tam Á tới đảo Phú Lâm thuộc quần đảo Hoàng Sa của Việt Nam. Tuyến du lịch sẽ đi vào hoạt động sớm nhất vào cuối tháng này. Theo "quảng cáo", chuyến du lịch kéo dài 4 ngày, với giá 5.000

nhân dân tệ/người. Cũng trong năm nay, Trung Quốc có thể đưa thủy phi cơ vào phục vụ du lịch tới Hoàng Sa.

Trung Quốc tăng cường giám sát biển bằng máy bay không người lái.

Chương trình thử nghiệm việc sử dụng thiết bị không gian không người lái (UAVs), nhằm tăng khả năng giám sát biển từ xa tại Lianyungang, thành phố duyên hải phía Đông tỉnh Giang Tô của Trung Quốc gần đây đã được Cục Hải dương Quốc gia Trung Quốc (SOA) thông qua kiểm tra và chấp thuận hoạt động. Trung Quốc sẽ sử dụng nhiều hơn các máy bay không người lái để tăng cường khả năng giám sát tại các vùng ven biển, mở rộng phạm vi giám sát biển.

Trung Quốc tăng cường tuyên truyền về Biển Đông.

Từ ngày 1 - 7/10, Trung Quốc đã cử một phái đoàn thuộc Viện nghiên cứu Nam Hải sang giao lưu học thuật, tuyên truyền và giới thiệu về các tuyên bố, chủ trương của Trung Quốc đối với Biển Đông tại 3 nước Bắc Âu là Đan Mạch, Na Uy và Thụy Điển. Chủ đề mà phía Trung Quốc đưa ra trong chuyến tuyên truyền này bao gồm cạnh tranh địa chính trị ở Biển Đông, tự do và an ninh hàng hải trên Biển Đông, cơ chế giải quyết tranh chấp Biển Đông, cùng khai thác quần đảo Trường Sa) tranh chấp Điều Ngự/Senkaku, an ninh Đông Á, vấn đề Bắc Cực và chính sách biển đảo của Trung Quốc, Bắc Âu.

Trung Quốc thực tế đã kiểm soát bãi cạn Scarborough. Vốn được sử dụng làm nơi trú ẩn cho ngư dân Philippines, hiện thời bãi cạn Scarborough đã bị Trung Quốc kiểm soát trên thực tế. Ngày 5/10, cựu Thứ trưởng Ngoại giao Philippines, Lauro Baja Jr, phát biểu tại diễn đàn của Đại học Philippines: “Hãy nhớ rằng Trung Quốc đã chằng dây ở khu vực bãi cạn Scarborough và không một ngư dân cũng như không một tàu nào của Philippines có thể đi vào”.

+ *Việt Nam:*

Yêu cầu Trung Quốc tôn trọng chủ quyền của Việt Nam. Thời gian qua, Trung Quốc có nhiều hoạt động vi phạm nghiêm trọng chủ quyền của Việt Nam đối với hai quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa. Tại cuộc họp báo thường kỳ của Bộ Ngoại giao ngày 11/10/2012, Người phát ngôn Bộ Ngoại giao Lương Thanh Nghị nêu rõ: “Những hoạt động nói trên của phía Trung Quốc đã xâm phạm nghiêm trọng chủ quyền của Việt Nam đối với hai quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa, vi phạm luật pháp quốc tế, vi phạm Thỏa thuận những nguyên tắc cơ bản giải quyết vấn đề trên biển giữa Việt Nam và Trung Quốc ký

tháng 10/2011, đi ngược lại tinh thần Tuyên bố về ứng xử của các bên ở Biển Đông (DOC) ký năm 2002 giữa ASEAN và Trung Quốc, làm cho tình hình Biển Đông thêm phức tạp. Những việc làm của phía Trung Quốc là hoàn toàn vô giá trị.”

Hội thảo chia sẻ kinh nghiệm thực thi pháp luật về biển, đảo. Ngày 9/10, tại Thái Bình, Tổng cục Biển và Hải đảo Việt Nam (Bộ Tài nguyên và Môi trường) phối hợp với Ủy ban Nhân dân tỉnh Thái Bình tổ chức hội thảo quốc tế “Ban hành và thực thi pháp luật về quản lý, bảo vệ và phát triển bền vững tài nguyên và môi trường biển, đảo-Kinh nghiệm của quốc tế và thực tiễn tại Việt Nam.” Tham dự hội thảo có các đại biểu, các chuyên gia đến từ nhiều bộ, ngành ở Trung ương, một số tổ chức quốc tế và đại diện các tỉnh, thành phố.

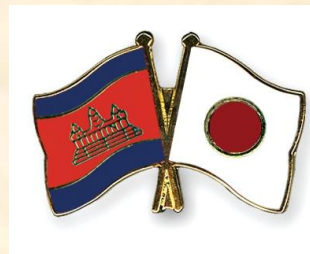
Quan hệ các nước

Mỹ, Philippines tập trận chung. Hôm 8/10, quân đội Philippines đã bắt đầu cuộc tập trận chung với các binh sĩ Mỹ nhằm tăng cường quan hệ đối tác quốc phòng của hai nước. Trong một tuyên bố, trung úy Cherry Tindog phụ trách văn phòng vấn đề công thuộc lực lượng lính thủy đánh bộ của Philippines cho biết: Cuộc tập trận với tên gọi Phiblex (Tác chiến đổ bộ trên biển) sẽ diễn ra trong 10 ngày và tập trung vào các nội dung hỗ trợ nhân đạo, ứng phó với thiên tai, an ninh hàng hải và phát triển cộng đồng.

Tàu sân bay USS George Washington thăm Malaysia. Từ ngày 7-11/10, siêu hàng không mẫu hạm USS George Washington cập cảng Klang trong chuyến thăm thiện chí Malaysia. Đây là chuyến thăm đầu tiên của tàu sân bay USS George Washington đến Malaysia với mục đích góp phần thúc đẩy hợp tác và củng cố mối quan hệ giữa Washington và Kuala Lumpur.

Nhật và ASEAN xúc tiến hợp tác an ninh mạng. Các nước sẽ chia sẻ thông tin về cách thức tấn công mạng và công nghệ phòng chống, đồng thời các nước sẽ cùng hành động khi có một nước thành viên trong mạng lưới bị tấn công. Chi tiết cụ thể sẽ được thảo luận tại cuộc tham vấn quốc tế về chính sách an ninh thông tin tổ chức tại Nhật trong hai ngày 10 và 11/10 tới.

Nhật Bản - Campuchia bàn về tranh chấp trên biển. Tại cuộc gặp giữa Phó Chánh văn phòng Nội các Nhật Tsuyoshi Saito với Ngoại trưởng

Campuchia Hor Namhong, hai bên đã thảo luận về vấn đề tranh chấp lãnh thổ trên Biển Đông và Biển Hoa Đông. Theo phát ngôn viên của đại sứ quán Nhật Bản ông Tatsuya Machida, chuyến thăm ba ngày của ông Tsuyoshi Saito là nhằm đảm bảo hội nghị thượng đỉnh khu vực diễn ra ở Phnom Penh trong tháng tới “thành công” và làm rõ “những vấn đề với các nước xung quanh” của Nhật Bản bao gồm cả Hàn Quốc và Trung Quốc. Phát Ngôn viên Bộ Ngoại giao Campuchia Koy Kuong cho biết, trong cuộc gặp với ông Saito, Ngoại Trưởng Hor Namhong nói rằng “Campuchia kêu gọi các bên liên quan trong vấn đề Biển Hoa Đông và Biển Đông giải quyết những cuộc xung đột một cách hòa bình.”

Phân tích và đánh giá

“Chiến tranh lạnh ở châu Á” của *Michael Auslin*. Cho đến giờ, vẫn chưa có tổn thất về người trong vùng biển ngoài khơi đảo Điếu Ngư/Senkaku hay trên đường phố Bắc Kinh. Nhưng nếu có người thiệt mạng, hay một tính toán sai lầm nào đó, thì cuộc khủng hoảng này có thể trở nên nghiêm trọng hơn nhiều, đưa hai nền kinh tế lớn thứ nhì và thứ ba thế giới vào một cuộc xung đột thực sự. Điều đó sẽ gây tổn hại lớn cho cả hai nền kinh tế, làm mất ổn định thị trường thế giới, đồng thời buộc Mỹ phải đặt mình vào những lựa chọn cực kỳ khó khăn, đó là liệu có nên tôn trọng hiệp ước phòng thủ tương trợ Nhật Bản và đặt toàn bộ quan hệ với Trung Quốc trước nguy cơ hay không. Nhưng cho dù không có sự can thiệp của Mỹ đi nữa thì việc Trung Quốc có nhiều tranh chấp biển đảo với các nước láng giềng làm cho Bắc Kinh khó có thể tuyên bố rằng mình chỉ là một nạn nhân chịu thiệt thòi. Dù giới lãnh đạo Trung Quốc chọn đường lối nào, họ vẫn tiếp tục tin rằng mình bị

chơi xấu và rằng Nhật Bản đã gây ra cuộc khủng hoảng này bằng cách đơn phương thay đổi tình trạng của quần đảo. Nhật Bản khẳng định rằng 40 năm kiểm soát hành chính đơn giản đã phản ánh quyền sở hữu chính đáng trên quần đảo Senkaku kéo dài từ một thế kỷ nay. Chiến tranh bằng súng đạn dù có thể sẽ tránh được, nhưng cuộc chiến tranh lạnh giữa Bắc Kinh và Tokyo đã trở thành hiện thực và đang diễn ra trước mắt mọi người. Dù cuộc khủng hoảng hiện nay được giải quyết bằng cách nào đi nữa, một điều gần như chắc chắn là quan hệ giữa hai nước chỉ có thể trở nên lạnh nhạt hơn theo thời gian.

“Vai trò của EU đối với an ninh tại khu vực Đông Á” của *Sébastien Peyrouse*. Giai đoạn khủng hoảng là thời điểm thuận lợi dành cho các điều chỉnh chiến lược và đây cũng là giai đoạn cần tập trung hơn cho những ưu tiên hàng đầu. Châu Âu và châu Á đang phụ thuộc lẫn nhau một cách sâu sắc. Cuộc khủng hoảng kinh tế đã ảnh hưởng một cách rõ rệt tới cả hai khu vực; nhưng sự mong manh chung của nền kinh tế hai khu vực cũng nên được xem xét dưới góc độ an ninh. Châu Âu không thể tự gọi bản thân mình là một “điển viên” có vai trò toàn cầu nếu không can dự nhiều hơn vào các vấn đề an ninh tại châu Á. Các nước châu Á đang đòi hỏi nhiều hơn nữa sự tham gia của châu Âu và coi EU như là một nhân tố có tính trung lập hơn là Mỹ. EU phải cam kết rõ ràng hơn trong việc ủng hộ chủ nghĩa khu vực và các thể chế an ninh đa phương

và đẩy mạnh hơn nữa các cuộc đối thoại an ninh với các nước Đông Á, bất kể quy mô lớn hay nhỏ. Cuối cùng, EU có đủ lý do để thực hiện một chính sách can dự cụ thể với Trung Quốc. Một số lượng lớn các vấn đề an ninh mềm tại đây có thể cho phép EU thiết lập các chương trình nghị sự được chính quyền Trung Quốc đồng ý, đồng thời tác động tích cực lên tính tự chủ và hợp pháp của xã hội dân sự Trung Quốc. Yêu cầu cấp bách hiện nay là một chương trình nghị sự có cấu trúc rõ ràng để EU can dự có chọn lọc với Trung Quốc

“Cách thức nào để tháo gỡ các tranh chấp trên biển?” của *Jerome A. Cohen*. Đây là thời điểm để Trung Quốc và Nhật Bản, hai cường quốc Đông Á từ bỏ thái độ thiếu nhất quán - giữa thời kỳ Đặng Tiểu Bình và thời điểm hiện tại - cũng như cách hành xử thiếu thận trọng để bắt đầu giải quyết các tranh chấp đảo theo một cách trưởng thành, nhìn xa trông rộng như cách mà họ thường làm để xử lý các vấn đề khác. Những cam kết “đầy cảm xúc” về việc bảo vệ chủ quyền quốc gia, việc tuyên truyền không khách quan, các biện pháp trừng phạt kinh tế làm tổn hại đến cả hai nước và các cuộc đụng độ nghiêm trọng giữa lực lượng tuần duyên 2 nước đang ảnh hưởng đến môi trường ổn định trong khu vực. Một giải pháp sáng tạo, quyết liệt trên cơ sở của luật pháp quốc tế có thể chính là lối ra. Các nhà lãnh đạo khôn ngoan của Trung Quốc và Nhật Bản có thể tháo gỡ căng thẳng về lãnh thổ bằng cách đồng ý thuyết phục các quốc gia láng giềng cùng tham gia với họ để đơn các tranh chấp sở hữu đảo lên một cơ quan nào đó,

nếu không phải Tòa án Công lý quốc tế (ICJ) thì cũng là một tòa án khu vực công bằng, khách quan được thiết lập nhằm xem xét yêu sách của các nước một cách trung lập. Vẫn còn nhiều thứ phải đàm phán để bảo đảm năng lực, sự độc lập và công bằng của một tòa án như vậy - nhưng đây là một nhiệm vụ khả thi để hướng nguồn lực của các quốc gia theo một chiều hướng tích cực.

“Đông Nam Á đang mạnh tay chi tiêu quốc phòng” của *John O'Callaghan*. Đứng trước mối lo ngại về Trung Quốc cộng thêm với sự phát triển thịnh vượng của nền kinh tế, các nước Đông Nam Á đang mạnh tay mua sắm vũ khí hạng nặng để bảo vệ những tuyến đường biển, cầu cảng cũng như các đường biên giới biển quan trọng đối với hoạt động xuất nhập khẩu và cung cấp nhiên liệu. Những tranh chấp lãnh thổ ở Biển Đông đã thúc đẩy các nước Đông Nam Á nỗ lực thu hẹp khoảng cách về sức mạnh hải quân với Trung Quốc. Thậm chí, cả những nước không có tranh chấp ở Biển Đông như Indonesia, Thái Lan và Singapore vẫn tăng cường trang bị vũ khí bởi đối với những nước này, an ninh hàng hải là một điều hết sức quan trọng. Khi nền kinh tế Đông Nam Á bùng nổ, chi tiêu dành cho quốc phòng đã tăng 42% từ

năm 2002 đến năm 2011. Những vũ khí được các nước mua sắm nhiều nhất là tàu chiến, tàu tuần tra, hệ thống radar, máy bay chiến đấu cùng với tàu ngầm và tên lửa chống hạm. Đây là những loại vũ khí đặc biệt phát huy hiệu quả trong việc bảo vệ các tuyến đường biển. Trong nhiều thập kỷ, phần lớn các nước Đông Nam Á đều chi rất ít cho hoạt động mua sắm vũ khí và các nước này hầu như chỉ trang bị súng và xe tăng nhỏ. Tuy nhiên, với việc Trung Quốc ngày càng phát triển, ngày càng mạnh về quân sự với nhiều hoạt động đầu tư trang bị vũ khí, các nước Đông Nam Á cũng bắt đầu tham gia vào “cuộc chạy đua” này. Danh sách mua hàng của các nước Đông Nam Á giờ đây tập trung vào những thứ vũ khí hiện đại, tinh vi. Hầu hết các nước trong khu vực là quốc gia duyên hải, vì vậy, họ tập trung cho hoạt động phòng không và phòng vệ trên biển.

“Tranh chấp Biển Đông: Ai đóng vai trò quyết định?” của *Darryl Johnson*. Trong tranh chấp Biển Đông, viễn cảnh đạt được các giải pháp ngoại giao phụ thuộc nhiều vào việc Trung Quốc sẵn sàng hạn chế cách hành xử đơn phương quyết đoán ở hầu hết vùng biển, đổi lại để có quyền tiếp cận giới hạn đối với các khu vực biển, nguồn tài nguyên dưới đáy biển, các vùng đảo, đá nhỏ. Tuy nhiên, vấn đề cốt lõi, theo quan điểm của Trung Quốc, là nước này tuyên bố hầu như toàn bộ khu vực Biển Đông; họ không chấp nhận các yêu sách khác của các nước khác trong khu vực. Trung Quốc đã đơn phương theo đuổi yêu sách được gọi là “đường 9 đoạn”, bao gồm hầu như toàn bộ các vùng có

tranh chấp. Trung Quốc muốn đàm phán song phương với từng nước láng giềng, trong khi các nước này muốn mở rộng phạm vi của đàm phán. Các nước ASEAN, khi hành động cùng nhau sẽ mạnh hơn đáng kể so với khi hành động đơn lẻ. Nhưng quan trọng hơn các vấn đề lãnh thổ và dân cư, cũng là chủ đề chính trong các tranh chấp hiện nay, đó là lợi ích chiến lược lâu dài của các quốc gia khu vực muốn tìm kiếm một nền tảng hòa giải có thể áp dụng rộng rãi trên Biển Đông. Đây là một thách thức cho các quốc gia trong khu vực – bao gồm cả Mỹ. Nhưng với nỗ lực liên tục và việc sẵn sàng dung hòa lợi ích các bên, đây là vấn đề vẫn có thể giải quyết được.

“Mỹ-Trung bắt đầu cuộc chạy đua vũ trang mới” của *Alexey Koval*. Mấy tuần qua, Mỹ-Trung đã đưa ra những

quyết định chắc chắn sẽ dẫn họ đến một cuộc đối đầu lâu dài, không những trên lĩnh vực ngoại giao mà cả lĩnh vực quân sự. “Phát súng” đầu tiên trong cuộc chiến tranh này do Mỹ khởi xướng, sau khi các tin tức rò rỉ cho biết từ mùa Hè năm ngoái quân đội Mỹ đã hoàn thành “tài liệu khái niệm” chuẩn bị cho một cuộc chiến “trên không - trên biển”. Bằng cách phối hợp chặt chẽ lực lượng trên không và các hạm đội phá hủy các kế hoạch phòng thủ bờ biển của đối phương. Nhưng chuyên gia ở nhiều nước nhận định, nhìn chung kế hoạch này của Mỹ khó có

thể đánh bại Trung Quốc. Bởi mấy năm gần đây Bắc Kinh luôn chú trọng các kế hoạch phòng thủ từ biển, do đó họ có thể nắm được các ý đồ của Mỹ, từ công tác huấn luyện đến một cuộc chiến tranh thực sự. Gần đây Bắc Kinh còn tuyên bố sẽ phát triển hệ thống phòng thủ tên lửa riêng để đối phó với các tên lửa Mỹ. Và thách thức thực sự đối với an ninh quốc gia của Mỹ không phải là khi Trung Quốc sở hữu ngày càng nhiều tên lửa và tàu sân bay, mà là khi Trung Quốc tìm ra các giải pháp khác thường để đáp trả các thách thức an ninh - điều khiến Mỹ phải quay trở lại khu vực châu Á-Thái Bình Dương. Vì vậy, cuộc chạy đua vũ trang giữa Mỹ và Trung Quốc đã, đang và sẽ tiếp tục được thúc đẩy trong thời gian tới.

“Châu Á có thực sự đi đến chiến tranh?”

Trong bối cảnh căng thẳng leo thang giữa Nhật Bản và Trung Quốc xung quanh những tranh chấp về một nhóm đảo không có người ở mà Nhật Bản gọi là Senkaku và phía Trung Quốc gọi là Điếu Ngư. Những người lạc quan cho rằng các tranh chấp gần đây thực chất là một vở kịch chính trị - một sản phẩm của cuộc bầu cử ở Nhật

và cuộc chuyển giao quyền lực ở Trung Quốc. Châu Á quá bận kiếm tiền để có thể dành thời gian gây chiến tranh. Tuy nhiên, những tranh cãi về biển đảo đang thực sự là một mối đe dọa nghiêm trọng đối với hòa bình và thịnh vượng của khu vực. Để giải quyết những vấn đề này cần thiết lập 3 cơ chế an toàn. *Một là*, giới hạn phạm vi để những sự cố không leo thang thành khủng hoảng. Một vụ va chạm ngoài biển sẽ dễ xử lý hơn nếu tồn tại một bộ quy tắc ứng xử cho tàu bè khi gặp tai nạn. Các chính phủ có thể phối hợp nhịp nhàng hơn trong các tình huống khẩn cấp nếu họ làm việc thường xuyên với nhau trong các thể chế khu vực. *Hai là*, tìm lại những phương cách để tạm gác những tranh chấp chủ quyền mà không phương hại đến bất kỳ bên nào. Một khi yêu sách về chủ quyền được gác sang một bên, các quốc gia có thể chia sẻ nguồn tài nguyên - hoặc là thậm chí tốt hơn là biến các đảo và những vùng nước xung quanh thành vùng bảo tồn thiên nhiên hàng hải. Nhưng không phải tất cả mọi việc đều có thể giải quyết thông qua hợp tác, vì vậy cơ chế an ninh *thứ ba* là ô an ninh bọc lót. Tuy không thể hiện lập trường về chủ quyền nhưng trong tranh chấp Senkaku/Điếu Ngư, quan điểm của Mỹ rất rõ ràng: quần đảo Senkaku thuộc quyền quản lý của Nhật và do đó nằm dưới sự bảo hộ của Mỹ. Châu Á cần thoát khỏi tình trạng suy thoái lòng tin hiện nay. Còn cách thức nào tốt hơn để Trung Quốc thể hiện mình thực sự “trở dậy hòa bình” bằng việc đi đầu trong việc khôi phục lòng tin của các nước láng giềng.

Thực hiện: Đinh Tuấn Anh